

was vroeger in Nederland op de zandgronden vooral bekend van de randen van akkerland, maar is daar inmiddels sterk achteruit gegaan. Zoals veel oude akkerplanten heeft ze sterk geleden onder intensivering van de landbouw en herbiciden. Op Texel staat het glad biggenkruid in een natuurlijke vegetatie, namelijk droog duingrasland met schapengras. Deze soort staat ook op enkele plekken in de omgeving van Loodsmansduin, in droog, kort gegraasd duingrasland. De soort valt het meest op tijdens zonnige ochtenduren, als de kleine, gele bloempjes geopend zijn.

Glad biggenkruid

Een ander opvallend verschijnsel in deze duinen is, dat er maar heel weinig hei groeit. Holkema trof helemaal geen hei aan. Nu is op enkele plekken een veldje kraaiheide te vinden en aan de noordkant, nabij Sebastopol, liggen enkele struikheiveldjes. Ook dophei komt slechts zeer lokaal voor. Dit suggereert dat een groot deel van het terrein (nog) niet kalkarm genoeg is voor heide. Ook kenmerkende mossen van vochtige, zure valleien zoals veenmossen of rood viltmos, die op het oude Texel wel voorkomen, ontbreken hier volledig (zie de kaartjes op pag. 51). Deze voorbeelden laten zien dat een gebied niet alleen gekenmerkt wordt door wat er aanwezig is, maar ook door wat ontbreekt.

De Mandenvalleien

In het westelijk deel van de Eierlandse Duinen liggen de Grote en de Kleine Mandenvallei. Door de kustafslag en de daarmee gepaard gaande verlaging van het grondwaterpeil zijn deze ooit zeer vochtige valleien in de naoorlogse jaren sterk uitgedroogd. In 1985 zijn ze door Rijkswaterstaat uitgegraven, waarbij het vrijgekomen zand is gebruikt om de door afslag aangetaste zeereep te verstevigen. Dat was destijds een volstrekt nieuwe aanpak. Tot dan toe was het beleid bij kustafslag meestal om met grote machines zand landinwaarts te schuiven en zo een nieuwe zeereep aan te leggen. Hier werd andersom gewerkt waarbij 'en passant' de valleien opnieuw nat werden. De woorden had men er toen nog niet voor, maar nu heet dat: 'werk met werk maken' of een 'win-winsituatie'. Al snel verschenen bekende pioniers als strandduizendguldenkruid, sierlijke vetmuur, waterpunge en zelfs oeverkruid. Ook is er veel knopbies gekiemd. Inmiddels komen op de glooiende valleiranden ook gevlekte rietorchis, moeraskartelblad, verfbrem, stijve ogentroost en geelhartje voor, en hogerop wat dophei. Een palet aan soorten van zwakzure tot licht basische, vochtige bodems.

Door de aanleg van de strekdam en de verbreding van het strand, steeg het grondwater en zijn de Mandenvalleien intussen nog natter geworden. Met name de Grote Mandenvallei heeft hierdoor een

moerassig karakter gekregen, met plasjes waarin kranswieren en smalbladige fonteinkruiden groeien. Ook is er sprake van toenemende rietgroei en jaarlijkse broedgevalen van bruine kiekendieven en grondeleenden als wilde eend en slobbeend.

Vogels

Tot de vernatting van de Mandenvallei kwamen in de Eierlandse Duinen eigenlijk alleen broedvogelsoorten van droge duinen voor. Scholeksters, wulpen, zilvermeeuwen, kleine mantelmeeuwen, graspiepers, tapuiten en roodborsttapuiten. De meest bijzondere soort was een tijdlang de eidereend, die vanaf het naburige Vlieland in de Eierlandse Duinen als nieuwe Texelse broedvogel verscheen, maar later vooral in de Slufter te vinden was en daar nog steeds broedt. Een andere soort waarvoor het gebied een tijd lang een bolwerk was, is de velduil. In de jaren 70 kwamen er soms wel 6 paren tot broeden, nu is er nog een enkel paar en niet eens elk jaar.

Konijnen en hazen Het konijn was eeuwenlang heel algemeen op Texel, totdat in 1955 in het zuidelijke duingebied myxomatose als nieuwe ziekte op het eiland verscheen. In korte tijd werd de populatie grotendeels uitgeroeid. Na enkele jaren herstelde de stand zich weer enigszins, ook al kwam de ziekte nog regelmatig terug. In de jaren 70 zaten er weer duizenden konijnen in het hele duingebied. De jagers hadden hun handen vol aan het korthouden van de stand, i.v.m. schade aan helmaanplant, verpachte graslanden in de duinen en boerenland in de binnenduintrand. In de Muy en de Slufter schoten medewerkers van Staatsbosbeheer in die jaren in één winter zo'n 3000 konijnen. Stropers pikten ook hun graantje mee, zelfs vanuit Egmond kwamen ze naar het eiland om honderden strikken langs rasters te hangen. In 1993 werd de nieuwe virusziekte VHS waargenomen, wederom in het duingebied bij Den Hoorn. Hoewel deze ziekte er veel minder dramatisch uitziet, was het effect op termijn veel ingrijpender dan dat van myxomatose. Waar eerst duizenden konijnen zaten, veranderde dat in honderden of, vaker, in tientallen. Plaatselijk verdween het konijn vrijwel volledig, zoals in de Bollekamer en het Duinpark. Pas de laatste jaren is er lokaal sprake van een behoorlijk herstel, maar de aantallen zijn nog altijd slechts een fractie van die uit de jaren 70.

Hazen leefden in het duin meestal alleen in de Mokbaai en het Sluftergebied en in de binnenduintrand, en niet in het midden- of buitenduin. Maar zowel na de komst van myxomatose als van VHS rukten na enkele jaren de hazen op. In 1998 hadden ze zich al weten uit te breiden tot aan de zeereep en zelfs tot in de jonge biestaregrasduintjes op de Hors.

Ogenscheinlijk gezonde konijnen sterven plotseling aan de ziekte VHS. Een van de eerste slachtoffers, 1993.

De Robbenjager

Het meest noordelijke gebied van het Nationaal Park Duinen van Texel kent een particuliere beheerder, Jaap Groen van camping de Robbenjager. Op de plek waar het aloude Eierlandse Huis verdween en ook een boerderij met die naam in 1945 sneuvelde, liggen behalve de kampeerfaciliteit sinds 2002 ook een meertje, duintjes met bloemrijke oevers en wat voormalig cultuurland. Daaronder het Landje van Daan, genoemd naar de vroegere boer en vuurtorenwachter. De noordrand van Texel is rafelig en rommelig, zoals vele eilanden dat kennen: hier en daar duinlandjes en wat huizen die vaak geen lang leven zijn beschoren. Hier hoort men geluid van veel vogels en fluisterende mannen met lange lenzen die onder de net gearriveerde vogels uit alle windstreken de meest zeldzame soorten spotten

Voor de oorlog pachtte Marten Boon de Robbenjager voor 10 cent per vierkante meter per jaar. Na de oorlog was het gebied volledig kaal en open. Een vliegden uit 1937 naast een even oude vloedpaal geldt hier als oude boom. Op de plek tegenover het huidige receptiegebouw stond eeuwenlang het Eierlandse Huis. Aan deze herberg en zijn kastelein die jaarlijks duizenden konijnen ving en grote hoeveelheden eieren raapte, herinnert geen zichtbaar spoor. Er staan wat lage boompjes op deze in vergetelheid geraakte historische plek. Ook de camping zelf is beplant, dat was verplicht volgens de oude Kampeerwet.

Het bijzondere van het gebied is dat het buitendijks land is, gelegen buiten de Dijkkring. Het heeft een eigen bedijking, deels ook zelf aangelegd. Maar probleem hier is vooral het vele zoete water dat ondergronds vanuit het duin toestroomt en de camping in de winter blank kan zetten. Om dit op te lossen (en het schone water voor iets moois te gebruiken) is een meertje gemaakt inclusief een eigen watermolen die de camping droog maalt. In het meertje leven nu ruisvoorn en rietvoorn en een koor van groene kikkers klinkt van voorjaar tot zomer. De Texelse slakkenkenner Johan Reydon trof er

in juli 2011 de oorvormige poel-slak aan, een lang niet algemene Nederlandse soort die nog ontbrak op Texel. Deze soort is recent, bewust of onbewust, aangevoerd, mogelijk met waterlelies en andere vijverplanten. De eerste melding kwam van een waterpartij van de Texelse Golfbaan, augustus 2010. (Zie foto op pag. 67)

Om het meertje heen ligt een strook hooiland met rietorchis, rode ogentroost en aan de oostzijde ook veel addertong, het kleine varentje van natte duinvalleien. In het droge talud van een duinhelling werd rond 2007 een bijenorchtis gevonden, de eerste in het Nationaal Park, een zuidelijke soort die zich al jaren noordwaarts uitbreidt.

Bijenorchis

Uithijgen

Alle vogels van de kust strijken hier vroeg of laat neer want op naajaarstrek moeten ze eerst langs 7,5 km Vliehors, dan een kilometers breed zeegat over en dan zijn er eindelijk die eerste bosjes om even te rusten. Geen wonder dat juist hier 220 soorten vogels zijn gezien. Zeldzaamheden als dwerguil en roodstuitwaluw lokken vele kijkers. Oost en west, noord en zuid, alles lijkt elkaar hier te ontmoeten. Amerikaanse smient en wintertaling, Siberische boompieper en tiftjaf, ook Iberische tiftjaf, Noordse boszanger, Pontische meeuw, Aziatische goudplevier en Aziatische tapuit. De beheerder van de Robbenjager heeft het weiland onder de vuurtoren (5,5 ha) speciaal voor de vogels gehuurd van Staatsbosbeheer. Ruimte lokt vogels. Vogels lokken gasten. Al die overkanters zijn hier zeer geliefd.

Dwaalgasten op Texel: v.l.n.r. Aziatische roodborsttapuit; bonte tapuit; kleine klapkester; Siberische boompieper